

Innst. 144 S

(2009–2010)

Innstilling til Stortinget fra energi- og miljøkomiteen

Dokument 8:25 S (2009–2010)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Line Henriette Hjemdal, Dagrun Eriksen, Geir Jørgen Bekkevold og Kjell Ingolf Ropstad om at staten sørger for at Statoil trekker seg ut av oljesandaktiviteter i Canada

Til Stortinget

Sammendrag

Følgende forslag fremmes i dokumentet:

«Stortinget ber regjeringen, gjennom sin innflytelse i Statoils styrende organer, sørge for at selskapet trekker seg ut av oljesandaktiviteter i Canada.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Per Rune Henriksen, Marianne Marthinsen, Torstein Rudihagen, Tor-Arne Strøm og Eirin Kristin Sund, fra Fremskrittspartiet, Oskar Jarle Grimstad, Ketil Solvik-Olsen og Tor Sigbjørn Utsogn, fra Høyre, Nikolai Astrup, Bjørn Lødemel og Siri A. Meling, fra Sosialistisk Venstreparti, Snorre Serigstad Valen, fra Senterpartiet, lederen Erling Sande, og fra Kristelig Folkeparti, John Thune, viser til at representantforslaget her er identisk med representantforslag nr. 109 (2008-2009), som ble behandlet i Stortinget og avvist den 18. juni 2009.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til sine merknader i Innst. S. nr. 367 (2008–2009), og kan ikke se at det er nye momenter i saken som skulle tilsi en annen innstilling.

Flertallet viser videre til brev fra olje- og energiministeren i sakens anledning, datert 14. januar 2010, som er vedlagt. Flertallet merker seg at statsråden ikke mener at det har vært noen utvikling i denne saken som skulle tilsi en annen konklusjon.

Komiteens medlemmer fra Høyre peker på betydningen av internasjonal enighet om effektiv prising av utslipp av CO₂, slik at de fulle kostnadene ved ulike former for energiproduksjon, inklusive klimakostnadene, gjenspeiles i produksjonskostnadene. Klimakostnadene må baseres på at verden må redusere sine utslipp av klimagasser med minst 80 pst. innen 2050 dersom man skal unngå at klimaendringene kommer ut av kontroll.

Disse medlemmer vil understreke at utvinning av olje fra oljesand er svært miljømessig og økonomisk utfordrende, uavhengig av hvilke selskaper som er involvert. Disse medlemmer vil her peke på store klimagassutslipp for hver enhet olje som produseres, at produksjonen er svært energiintensiv, at det er svært vanskelig å realisere fangst og lagring av CO₂ på en effektiv måte og at produksjonen gir store arealinngrep i naturen.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til brev fra olje- og energiministeren av 14. januar 2010, hvor det argumenteres for at staten som majoritetsaksjonær ikke kan gripe inn i saker som ligger under styrets kompetanseområde. Statsrå-

den viser til at staten som majoritetsaksjonær er i jevnlig dialog med selskapet om miljø og bærekraft, og peker på eierskapsmeldingen og regjeringens politiske plattform hvor det er et uttalt mål at selskaper hvor staten er eier skal være ledende innen sin bransje på lavutslipp og utvikling av klimareduserende teknologi.

Dette medlem viser til at olje- og energiministeren nok en gang velger å gjemme seg bak formalia for å slippe å ta stilling til en meget viktig miljøsak som har skapt stor offentlig oppmerksomhet, og som er svært ødeleggende for Statoils omdømme. Statsrådets holdning er i seg selv paradoksal. Oljesandsaken har allerede vært behandlet i StatoilHydros generalforsamling 19. mai 2009. Den gang valgte regjeringens representant å stemme mot forslaget, og tok dermed aktivt stilling til forslaget på generalforsamlingen. Til sammenlikning valgte flere andre store aksjonærer å unnlate å avgi stemme. Dette medlem tolker statsrådets brev slik at han som statens representant og generalforsamling i Statoil verken kan eller vil styre selskapet. Dette medlem er uenig både i premiss og konklusjon i statsrådets brev.

Dette medlem mener at St.meld. nr. 13 (2006–2007), den såkalte eierskapsmeldingen, åpner for at staten kan bruke generalforsamlingen i Statoil til å ta stilling til strategiske veivalg for selskapet. I eierskapsmeldingen skriver regjeringen at staten som eier «fremmer sine interesser gjennom generalforsamling». En enstemmig næringskomite presiserte i innstillingen at staten som eier skal sørge for «et sterkt fokus på korleis m.a. miljø (...) kan fylgjast opp i selskapa si utforming og oppfølging av forretningsmessige strategiar».

Statsrådets argument om ikke å gripe inn i styrets kompetanseområde hviler på et premiss om at Statoils milliardinvestering i oljesand er et enkeltstående prosjekt som ikke skal påvirkes av eierne. Dette skulle i så fall tilsi at oljesandprosjektet ikke har konsekvenser for selskapets øvrige drift og strategi.

Dette medlem mener at dette ikke er tilfelle. Oljesandsatsingen er av stor økonomisk og strategisk betydning for Statoil. Satsingen er svært synlig, og bidrar til å endre selskapets omdømme som et ansvarlig oljeselskap med høye miljøstandarder. Oljesandutvinningen vil innebære 9–13 ganger høyere CO₂-utslipp per fat produsert olje enn konvensjonell oljeutvinning. I tillegg knytter det seg store utfordringer til vann- og arealbruk. Oljesandutvinning legger beslag på store skogområder, truer biologisk mangfold og medfører forurensing av vann og elver.

Dette medlem viser til at olje- og energiministrens holdning til styring av Statoil står i sterk kon-

trast til hans egen regjerings eierskapsstrategi for Statens Pensjonsfond Utland (SPU). Den rødgrønne regjeringen har i sin regjeringstid skjerpet kravene til eierskapsutøvelse og selskapsstyring i forvaltningen av oljefondet. Regjeringen har som et uttalt mål å prøve å påvirke selskaper til bedret praksis før en beslutter at et selskap skal utelukkes fra porteføljen. Dette innebærer blant annet å stemme for forslag knyttet til miljø, sosiale forhold og god selskapsstyring på generalforsamling, noe fondet har gjort ved en rekke anledninger. Regjeringen opererer altså med en dobbel standard for selskapsstyring og eierskapsutøvelse. En standard for selskaper der staten gjennom SPU er minoritetsaksjonær, og en annen for statskontrollerte selskaper som Statoil.

Dette medlem viser til at regjeringspartiene nøyer seg med å vise til sine merknader fra forrige gang oljesandsaken var til behandling i komiteen (Innst. S. nr. 367 (2008–2009)), og at disse partier hevder de ikke kan se at det er nye momenter i saken som skulle tilsi en annen innstilling. Dette medlem er av en helt annen oppfatning. Statoils engasjement i oljesand var gjenstand for politisk oppmerksomhet i valgkampen, og samtlige politiske partier som stilte til valg gav uttrykk for sin holdning i saken. Dette medlem viser til at valgkampen klagde for velgerne at kun to partier som i dag er representert på Stortinget støtter Statoils engasjement i oljesand; Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet. Når samtlige partier i komiteen, med unntak av Kristelig Folkeparti, nå går mot forslaget om at staten skal bruke sin eiermakt til å sørge for at selskapet trekker seg ut av oljesand, så er det en tydelig demonstrasjon av miljøpopulisme og forskjell mellom ord og handling fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Høyre.

Dette medlem viser til at WWF i valgkampen utfordret partiene til å svare på elleve spørsmål om sin egen klimapolitikk. Svarene ble publisert på WWFs nettsider og gjengitt i media. Ett av spørsmålene var om partiene ville bruke statens eiermakt til å få Statoil ut av kanadisk tjæresand? På dette spørsmålet svarte Sosialistisk Venstreparti ganske enkelt «Ja».

Senterpartiet svarte følgende:

«Senterpartiet ønsker å stille sterkere miljøkrav til statlige selskaper fremover, gjennom tydelig eierskap. Vi vil at eierskapet skal bidra til å fremme miljøhensyn og ansvaret for kommende generasjoner. Oljesandproblematikken legger grunnlaget for å diskutere om dagens krav om å være i front på miljø innen de ulike aktivitetene er nok, eller om en også bør si at det er noen områder norsk eierskap skal ligge unna på grunn av miljøhensyn, på samme måte som vi i dag unngår visse satsinger av etiske hensyn.»

Høyre svarte også meget tydelig:

«Høyre er sterkt kritisk til StatoilHydros engasjement i det kanadiske tjæresandprosjektet. Prosjektet går på tvers av alt norsk miljøpolitikk bør stå for. Høyre advarte allerede ved fusjonen mellom Statoil og Hydro i 2007 for at det fusjonerte selskapets vektlegging av å vokse internasjonalt kunne medføre at selskapet med den høye andelen offentlig eierskap som den rødgrønne regjeringen sørget for ville engasjere seg i prosjekter som går på tvers av norske politiske verdier samtidig som selskapet i høy grad ville bli identifisert med det offisielle Norge. Høyre vil bruke alle tilgjengelige pressmidler for at StatoilHydro skal rekke seg ut av oljesandprosjektet, innenfor de krav til ryddig eierskap som allmennaksjeloven setter.»

Dette medlem registrerer at regjeringspartiet Sosialistisk Venstreparti, som sitter med miljøvernministeren, opptre som en tydelig motstander av Statoils oljesandprosjekt og en sterk tilhenger av å utøve statlig eiermakt i offentligheten, samtidig som partiet gjentatte ganger demonstrerer det motsatte i Stortinget. På Sosialistisk Venstrepartis landsmøte 20. mars 2009 uttalte miljøvernminister Erik Solheim følgende:

«Vi må styre Statoil mer. Jeg vet at det er kontroversielt, og vi har en lang norsk tradisjon på at man ikke har blandet seg inn i foretningmessige beslutninger. Jeg mener vi er nødt til å se på dette en gang til. Det er ikke akseptabelt at et nesten helt statlig eid selskap ser sin framtid i oljesand i Canada, og at et så statlig tungt selskap bruker så lite av sine ressurser på å snu over til de nye fornybare energikildene.»

Dette medlem viser til at KrFs forslag i denne saken er helt i tråd med miljøvernministerens uttalelser. Likevel stemmer Sosialistisk Venstreparti mot forslaget i Stortinget.

Dette medlem har registrert at Sosialistisk Venstreparti mener det trengs en ny eierskapsmelding med klarere miljøretningslinjer for statlig eierskap for å kunne trekke Statoil ut av oljesand. I valgkampen lanserte Sosialistisk Venstreparti dette som ett av ti krav til en ny rødgrønn regjering.

Dette medlem mener at dagens eierskapsmelding gir rom for å benytte eiermakt overfor Statoil i saker som dreier seg om strategiske veivalg for selskapet, og anser Sosialistisk Venstrepartis krav om ny eierskapsmelding som en avledningsmanøver. Dette medlem registrerer samtidig at Sosialistisk Venstrepartis krav om skjerpede miljøretningslinjer

og en ny eierskapsmelding fra valgkampen ikke er å finne igjen i regjeringsplattformen.

Dette medlem viser til at sentrale politikere i Arbeiderpartiet har uttrykt skepsis til Statoils oljesandengasjement. På klimatoppmøtet i København i desember 2009 la Al Gore og Jonas Gahr Støre frem en felles rapport om issmelting. I den forbindelse gav Al Gore et intervju til Dagbladet 15. desember, hvor han blant annet kritiserte Statoils- og oljefondets engasjement i oljesand. Gore avviste at det var mulig å løse problemene knyttet til oljesandproduksjon med karbonfangst og lagring, og påpekte at en ved å bruke bensin fra oljesand ville få samme karbonavtrykk fra en Toyota Prius som en Hummer. «Dette er et område der Norge kan gjøre noe annerledes,» uttalte Gore til Dagbladet. I den samme artikkelen i Dagbladet uttalte utenriksminister Jonas Gahr Støre følgende:

«Det er befriende at Gore kritiserer slike forhold. Han er en fri og uavhengig stemme som ikke skal tekkes Norge. Jeg forstår poenget hans, og for min egen del vil jeg legge til at jeg verdsetter at Gore er en klar stemme i denne sammenheng.»

Dette medlem tar opp forslaget fremsatt i Dokument 8:25 S (2009–2010).

Forslag fra mindretall

Forslag fra Kristelig Folkeparti:

Stortinget ber regjeringen, gjennom sin innflytelse i Statoils styrende organer, sørge for at selskapet trekker seg ut av oljesandaktiviteter i Canada.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument 8:25 S (2009–2010) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Line Henriette Hjemdal, Dagrun Eriksen, Geir Jørgen Bekkevold og Kjell Ingolf Ropstad om at staten sørger for at Statoil trekker seg ut av oljesandaktiviteter i Canada – bifalles ikke.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 11. februar 2010

Erling Sande

leder

Per Rune Henriksen

ordfører

Vedlegg

Brev fra Olje- og energidepartementet v/statsråden til energi- og miljøkomiteen, datert 14. januar 2010

Vedrørende Representantforslag 25 S (2009-2010)

Det vises til følgende representantforslag fra stortingsrepresentantene Line Henriette Hjemdal, Dagrunn Eriksen, Geir Jørgen Bekkevold og Kjell Ingolf Ropstad:

"Stortinget ber regjeringen gjennom sin innflytelse i Statoils styrende organer sørge for at selskapet trekker seg ut av oljesandaktiviteter i Canada."

Svar:

1. BAKGRUNN

Statoil kunngjorde 27. april 2007 at selskapet ville kjøpe North American Oil Sands Corporation for om lag 12 milliarder kroner. Dette ga selskapet tilgang på store arealer i Canada med anslagsvis 2,2 milliarder fat utvinnbare oljesandressurser.

Statoil har vært involvert i tungolje siden midten av 1990 - tallet, og har tungoljeressurser på norsk og britisk sokkel, i Venezuela samt i Brasil. Selskapet har presentert tungoljevirkksomhet som et langsiktig satsningsområde og som et viktig ledd i videreutvikling av selskapets internasjonale virksomhet.

Statoil har ennå ikke begynt kommersiell produksjon fra sine ressurser i Canada. Det er etablert et forskningssenter i Calgary der det arbeides med å videreutvikle teknologi for bruk i utvinningen. Videre vil det i følge selskapet settes i gang et demonstrasjonsanlegg sent i 2010 eller tidlig i 2011, mens kommersiell produksjon planlegges å starte noen år senere.

En aksjeeier fremmet våren 2009 et forslag for StatoilHydros generalforsamling om å trekke seg ut av denne delen av selskapets virksomhet i Canada. Generalforsamlingen ble avholdt 19. mai 2009. På generalforsamlingen fikk forslaget oppslutning fra om lag 0,15 prosent av de tilstedeværende stemmeberettigede aksjeeierne i StatoilHydro.

Det ble også fremmet et representantforslag for Stortinget våren 2009. I Dokument 8:109 (2008-2009) foreslo representantene Dagfinn Høybråten og Line Henriette Holten Hjemdal fra Krf. at regjeringen skulle bruke sin innflytelse i selskapets styrende organer for at for at selskapet skulle trekke seg ut av oljesandaktiviteter i Canada.

Stortinget avviste dette forslaget 18. juni 2009 med 87 mot 12 stemmer.

Som jeg har redegjort for ved tidligere anledninger, er regjeringen svært opptatt av at ansvarsfordelingen

mellom selskapets styrende organer og aksjeeierne respekteres og gjennomføres i praksis.

Jeg vil benytte denne anledningen til å utdype mitt standpunkt i denne saken ytterligere.

2. DRØFTING

Statoil ASA er underlagt allmennaksjeloven. Loven regulerer blant annet kompetansen mellom selskapets styrende organer og selskapets aksjeeiere, og danner rammen for allment aksepterte eierstyringsprinsipper i Norge. Det følger av allmennaksjeloven at aksjeeierne utøver den øverste myndighet i selskapet gjennom generalforsamlingen.

Forvaltningen av selskapet hører under styret, som skal sørge for forsvarlig organisering av virksomheten, mens den daglige ledelse skal følge de retningslinjer og pålegg styret gir. Dette er en viktig og riktig fordeling av ansvar og kompetanse. Som følge av de formelle rammene gitt i allmennaksjeloven skal ikke aksjeeierne, det være seg majoritets- eller minoritets-eiere, gripe inn i saker som ligger under styrets kompetanseområde.

Jeg vil i denne sammenheng også peke på det faktum at styret i en slik sak har et betydelig ansvar overfor selskapets øvrige aksjeeiere. Statoil har i tillegg til staten over 100 000 øvrige registrerte aksjeeiere i inn- og utland, som til sammen har investert i aksjer som per medio januar er verdt over 155 milliarder kroner. Statens aksjepost har per medio januar en verdi på i overkant av 315 milliarder kroner.

Regjeringen har i St.meld. nr. 13 (2006-2007) *Et aktivt og langsiktig eierskap*, gitt uttrykk for at den ønsker at statlig eide selskaper skal være i fremste rekke når det gjelder miljøtiltak innen sin bransje. Dette er gjentatt og presisert i St.meld. nr. 10 (2008-2009) *Næringslivets samfunnsansvar i en global økonomi*. Regjeringen har også i sitt årlige eierpolitikk-dokument sagt at det forventes at arbeidet med miljøspørsmål i det enkelte selskap må skje systematisk og dekke hele verdikjeden i virksomheten.

I den politiske plattformen denne regjeringen presenterte høsten 2009, ble det gjort klart at eieroppfølgingen av arbeidet med blant annet miljøspørsmål vil bli høyt prioritert i tiden som kommer. Regjeringens mål er at selskaper hvor staten er eier skal være ledende innen sin bransje på lavutslipp og utvikling av klimareduserende teknologi.

Staten har i likhet med andre store aksjeeiere møter med selskapet der selskapets resultatoppnåelse, utvikling og andre viktige saker blir diskutert. I til-

legg har staten som majoritetseier de siste årene hatt egne årlige møter med Statoil om selskapets arbeid med bærekraft, der etikk, miljø og samfunnsansvar har vært særlig diskutert. Slike møter avholdes innenfor rammen av aksjelovgivningen og statens prinsipper for godt eierskap.

Canada er et OECD-land med en selvstendig nasjonal miljølovgivning. Dette medfører at det blir stilt regulatoriske krav til industriens operasjoner der, på samme måte som det i Norge stilles krav om at operasjonene her skal skje i henhold til norske lover og regler. Jeg er kjent med at Statoil har en god dialog med canadiske myndigheter om sin virksomhet i landet, og legger til grunn at selskapet opererer innenfor de til enhver tid gjeldende miljøkrav.

Etter offentliggjøringen 27. april 2007 har denne investeringen i Canada vært diskutert mellom staten og selskapet ved flere anledninger, og både miljø-

messige, teknologiske og kommersielle utfordringer har vært tatt opp.

Norsk petroleumsindustri er underlagt strenge krav til miljø og samfunnsansvar i Norge, og jeg legger til grunn at erfaringene fra Norge kan bidra positivt i arbeidet med miljøutfordringer så vel i Canada som i andre land hvor selskapet driver sin virksomhet.

3. KONKLUSJON

Beslutningen om å kjøpe North American Oil Sands Corporation var en forretningsmessig beslutning fattet av selskapets styre som det ansvarlige organ for denne typen avgjørelser.

Det er fremdeles min klare oppfatning at det ikke er forenlig med regler og prinsipper for god eierstyring om staten som eier skulle overstyre selskapet i enkeltprosjekter slik representantene Hjemdal, Eriksen, Bekkevold og Ropstad foreslår.

